

Dossier temàtic

La Guerra Civil a Sabadell: novetats
i perspectives de recerca

8

Presentació

Martí Marín Corbera

5

EN EL 70E ANIVERSARI DEL FINAL DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

Ara fa vint-i-tres anys, al desembre de 1986, va veure la llum el llibre col·lectiu *La República i la Guerra Civil a Sabadell, 1931-1939*, editat per l'Arxiu Històric i pel Museu d'Història de Sabadell. L'obra pretenia commemorar el 50è aniversari del començament de la Guerra Civil i servir de culminació a l'exposició que amb el mateix títol havien organitzat aquestes institucions i que s'havia tancat poc abans. Al mateix temps, es proposava anar un pas més enllà del que en el seu moment havien significat les aportacions d'Andreu Castells —a qui anava dedicat el pròleg—, és a dir, la major part del volum IV de la monumental *Sabadell, informe de l'oposició (Del terror a la Segona República, 1918-1936)*, (1980) i el volum V complet (*Guerra i revolució, 1936-1939*, 1982).

L'obra contenia dos capítols principals dedicats a la República (Josep Maria Benaül) i a la guerra (Artur Domingo), un capítol més breu que tancava el període a manera d'epíleg sobre la primera postguerra (Jordi Calvet), un testimoni sobre l'Institut Escola M. B. Cossío (Lluís Casals) i un article monogràfic sobre el Comitè Local de Defensa (Josep Antoni Pozo). Benaül i Calvet deixaven de banda per un moment la seva línia principal de recerca sobre la indústria tèxtil llanera i posaven mans a l'obra a sistematitzar les aportacions de Castells i a obrir una nova mirada sobre l'hemeroteca local i la documentació municipal, encara molt poc explorada. Domingo i Pozo, en la mateixa direcció, oferien un primer tast de les seves tesines en curs i Casals feia una breu excursió pels seus records. Val a dir que els objectius foren ben coberts: la de Sabadell fou una de les millors monografies locals sobre el període d'uns anys (1986-1989) en què n'aparegueren moltes, de qualitat molt desigual (així ho explicava als seus alumnes en aquells anys el professor Borja de Riquer).

Malauradament l'empenta s'estroncà ben aviat. Benaül i Calvet —com era ben normal— reprengueren les seves línies principals —encara que episòdicament tornessin en algun moment sobre el període dels anys trenta— i, amb unió d'Esteve Deu, completaren la història de la indústria tèxtil llanera del segle XVIII a la fi del franquisme, durant la dècada dels noranta. La vida professional de Domingo i Pozo els portà per altres viarans que no foren els de la professionalització com a investigadors, tot i no abandonar pas la qüestió —especialment el segon—. Tota la dècada següent donà poc més que alguns articles específics en recerques que —tot sovint— no s'acabaren de completar. Tampoc la primera dècada del segle que som a punt de tancar no ens ha aportat un nombre significatiu de monografies sobre els anys trenta i, per això, hem pensat que bé valia

la pena recapitular per saber on som en aquest moment i per introduir el públic interessat en les darreres novetats.

10 El dossier que es desenvoluparà en les pàgines següents s'obre precisament amb aquesta necessària recapitulació, a càrrec de Josep Antoni Pozo, un dels participants en l'obra de 1986 i, per tant, una veu autoritzada per valorar el que ha passat en els darrers vint-i-tres anys d'una manera global. A continuació Soledad Bengoechea ens aproximarà a la realitat de la indústria en guerra, des del punt de vista de l'odissea seguida pels empresaris. Aquesta aportació respon a la síntesi d'un treball desenvolupat per l'autora *in extenso* en un estudi encara inèdit. En una ciutat industrial com ha estat Sabadell fins als nostres dies, resulta del tot lògic que empreses i empresaris hagin estat objecte d'especial atenció — també ho haurien hagut de ser els obrers, sindicats i sindicalistes, però no ha estat així. Josep Lluís Martín Berbois en ofereix una mostra de la seva recerca sobre la Lliga Regionalista de Sabadell, únic grup polític de la ciutat que té ara com ara una monografia completa per als anys trenta. Genís Ribé —des del Museu d'Història de Sabadell— mostra la sortida a la llum d'una de les històries enterrades de la nostra ciutat, la dels refugis antiaeris i el complex de la defensa passiva en una ciutat de rereguarda. I finalment, dos Testimonis: el cas particular del judici sumaríssim contra l'editor i escriptor sabadellenc Joan Sallarès i Castells, a càrrec de Pompeu Casanovas i Àngels Casanovas; i alguns testimonis escrits sobre la guerra a partir de diaris i dietaris que actualment es troben entre els fons de l'Arxiu Històric de Sabadell, a càrrec de Joan Comasòlivas.

Un darrer apunt: l'exposició “Una esperança desfeta. Sabadell, 1931-1945” —actualment en curs— s'ha dotat d'un catàleg temàticament força complet, amb algunes interessants aportacions al període de guerra. Podria col·laborar a una, més que necessària, reconsideració sobre l'estat actual i el futur dels estudis sobre una etapa tan crucial per a la vida de la ciutat, del país i d'Espanya en general.